

STRATEJİ RAPORU
TESPAM KIZILELMA ENSTİTÜSÜ

AKARYAKIT FİYATLARI, SOKAK VE STRATEJİ

*Küresel Ürün Piyasasındaki 2026 Kırılması Işığında Suriye'deki Fiyat
Tartışmasının Anatomisi, İstikrar Denklemi ve Türkiye'nin Rolü*

Ankara — 14 Eylül 2026

www.tespam.org

YÖNETİCİ ÖZETİ

13 Eylül 2026 günü Suriye Enerji Bakanlığı'nın akaryakıt fiyatlarında yaptığı düzeltme — mazotta yüzde 40'a, 95 oktan benzinde yüzde 28'e varan bir ayarlama — birkaç saat içinde ülkenin neredeyse tamamına yayılan bir sokak hareketine dönüşmüş; Hama, Han Şeyhun ve Maarretünnuman'dan Halep-Türkiye karayoluna, Haseke'nin güneyinden Rakka kırsalına ve Deyrizor-Halep uluslararası yoluna kadar uzanan geniş bir hatta yollar kapatılmış, lastikler yakılmış, hatta ülke içine yönelen ham petrol tankerlerinin geçişi fiilen engellenmiştir (Al Jazeera, 2026a; Enab Baladi, 2026a). Bu hareketin, Kobani'de bir Kürt kökenli askerin öldürülmesinin ardından 12 Eylül'de başlayan ve cezaevi olaylarıyla ağır bir bilançoya ulaşan gösterilerle neredeyse aynı saatlerde olgunlaşması, meseleyi salt bir fiyat tartışması olmaktan çıkarmakta ve doğrudan bir istikrar denklemi hâline getirmektedir.

Mamafih bu raporun temel tezi şudur: Suriye'de yaşanan fiyat hareketinin kaynağı Şam'ın tercihleri değil, 2026 yılında küresel rafinaj ve ürün piyasasında yaşanan tarihî bir kırılmadır. Ham petrol tarafındaki gerilim bir yana, asıl şok orta distilat cephesinde yaşanmış; ABD Körfezi mazot crack marjı 17 Ağustos 2026'da tarihinde ilk kez 100 dolar/varil eşliğini aşmış, ICE gasoil crack'i eylül başında 79 dolar/varil ile rekor tazelemiştir (RBN Energy, 2026; OilPrice, 2026). Suriye gibi tüketiminin ezici bölümünü ithal bitmiş ürünle karşılamak zorunda kalan, üstelik tek büyük rafinerisi kapsamlı revizyona alınmış bir ülkenin, bu dalgayı pompa fiyatına yansıtmadan absorbe edebilmesi için ya rezervlerinin ya da dışarıdan sağlanmış hibe ve kredilerinin bulunması gerekirdi; her ikisi de bugün için sınırlıdır.

Nitekim düzeltme sonrasında yükselen fiyatların gösterdiği tablo dahi, yaygın algının aksine, Suriye pompa fiyatlarının bölgesel ve küresel ölçekte ucuz kaldığını göstermektedir. 13 Eylül itibarıyla litre başına 1,31 dolar olan mazot fiyatı, aynı günlerde Türkiye'de 1,83 dolar, AB-27 ortalamasında ise 2,35 dolar seviyesindedir; dahası Suriye mazotu, Avrupa Birliği'nin en ucuz pazarı olan Malta'nın (1,40 dolar) dahi altındadır (Fuel-Prices.eu, 2026; GZT, 2026). Velhasıl ortada, kamuoyuna sunulduğu biçimiyle “olağandışı bir zam” değil, küresel maliyet dalgasının gecikmeli ve hâlâ kısmî bir yansıması vardır.

Bununla birlikte, sokaktaki tepkinin gerçek bir yoksullaşma zemininden beslendiğini görmezden gelmek de analitik bir hata olur. Nominal düzeyde ucuz olan bir fiyat, hane geliri çok düşük ve ulaşım ile gıda maliyeti akaryakıtı doğrudan endeksli bir toplumda pekâlâ dayanılmaz olabilir. Bu raporun ayırt etmeye çalıştığı şey tam da budur: talebin meşruiyeti ile hareketin istismar edilmesi aynı şey değildir. Sokağın “yük ağır” demesi haklıdır; bu haklılıktan hareketle ülkeyi yeniden uzun soluklu bir kaos sarmalına sürüklemek ise haklı değildir.

Zira bu kaostun stratejik faydalanıcısı bellidir. Suriye'nin merkezî otoritesinin güçlenmesini, SDG'nin 25 Ağustos 2026 itibarıyla feshedilerek ordu bünyesine katılmasını, yaptırım rejiminin 24 Ağustos'ta terör listesinden çıkarılmayla birlikte fiilen sona ermesini ve Türkiye'nin ülkedeki konumunun pekişmesini kendi güvenlik doktrinine aykırı gören aktör, aynı zamanda 18 Ağustos'ta İdlib'deki Ebu Duhur hava üssünü “Türk konuşlanması ihtimali” gerekçesiyle vuran aktör konumundaki İsrail'dir (Security Council Report, 2026). Enerji fiyatı ise bu denklemde bir

ekonomik gösterge olmanın ötesinde, toplumsal kırılmalı tetiklemeye elverişli en ucuz kaldıraçtır.

Bu çerçevede raporun ulaştığı temel tespitler şunlardır:

- ◆ Fiyat artışının nedeni yerli bir tercih değil, 2026'da ürün piyasasında yaşanan küresel arz kısılmasıdır. Rusya rafinaj kapasitesinin önemli bölümünün İHA saldırılarıyla devre dışı kalması, Karadeniz rotasındaki saldırılar, yaptırımlar, Rusya'nın gündeme aldığı ihracat yaptırımları, Hormuz hattındaki aksamalar ve Çin'in ihracat kısıtları bir araya gelerek distilat piyasasını tarihî darlığa sürüklemiştir.
- ◆ Düzeltme sonrasında dahi Suriye pompa fiyatları Türkiye'nin yaklaşık yüzde 28, AB-27 ortalamasının yaklaşık yüzde 44 altındadır; dolayısıyla "fahiş fiyat" iddiası uluslararası kıyas karşısında ayakta kalmamaktadır.
- ◆ Asıl sorun fiyatın düzeyi değil, hane gelirinin fiyatı karşılayamamasıdır. Çözüm de bu nedenle fiyatı bastırmakta değil, hedefli gelir desteği ile arz kapasitesini büyötmekte aranmalıdır.
- ◆ Piyasa fiyatının altında satış yoluyla elde edilecek kısa vadeli rahatlama, elektrik sektöründe yıllık yaklaşık 1 milyar dolarlık zararla sonuçlanan tecrübenin akaryakıtta tekrarı olacaktır. Bu da bugünü kurtarmak adına geleceğin yatırım kapasitesinden vazgeçilmesi olarak yorumlanabilecektir.
- ◆ Türkiye, doğal gaz ve elektrik arzından rafinaj ve dağıtım altyapısına, tedarik finansmanından teknik kapasiteye kadar uzanan bir yelpazede, Suriye'nin bu dönemeci en az hasarla dönmesini mümkün kılacak yegâne kapsamlı ortaktır.

I**GİRİŞ: BİR FİYAT KARARININ ÖTESİNDE**

Ekonomi politiğın en eski derslerinden biri, akaryakıt fiyatlarının hiçbir ÷lkede yalnızca bir maliyet kalemi olmadığıdır. Akaryakıt, ulaşımdan tarımsal sulamaya, jeneratörle üretilen elektrikten gıda lojistiğine kadar bütün bir hayat zincirinin taşıyıcı kolonudur; dolayısıyla pompadaki her kuruş, hanelerin bütçesine tek bir kalem olarak değıl, çarpan etkisiyle yansır. Suriye gibi on beş yılı aşkın bir çatışmanın ardından yeniden kurulma sürecine girmiş, kamu maliyesi daralmış, döviz kaynakları kısıtlı ve sosyal dayanıklılığı yıpranmış bir ÷lkede bu çarpan, başka coğrafyalarda gör÷lmeyecek ölçüde serttir.

13 Eylül 2026’da alınan fiyat kararının yarattığı tepkiyi anlamak için bu gerçeğı kabul etmek gerekir. Ne var ki tepkiyi anlamakla, tepkinin ardındaki iddiayı doğrulamak ayrı şeylerdir. Suriye’de bugün dile getirilen “fiyatlar fahiş düzeyde artırıldı” iddiası, uluslararası karşılaştırmalı veriyle sınandığında ayakta kalmamakta; buna karşılık “bu fiyatları ödeyecek gelirimiz yok” itirazı sonuna kadar yerinde durmaktadır. Bu iki cümlemin birbirinden titizlikle ayrılması, hem doğru politikayı üretmenin hem de toplumsal enerjiyi yıkıcı olmayan bir mecraya yöneltmenin ön şartıdır.

İşbu raporun amacı, söz konusu ayrımı veriyle temellendirmek; fiyat hareketinin uluslararası köklerini ortaya koymak; Suriye’nin petrol ve rafinaj altyapısındaki yapısal kısıtları tarif etmek; tedarik ve finansman zincirinin neden kolayca esnetilemediğini göstermek; elektrik tarifesi tecrübesinden çıkan dersi hatırlatmak; istikrarsızlığın kimin stratejik hanesine yazıldığını değerlendirmek; ve nihayet kısa, orta ve uzun vadede uygulanabilir bir politika seti ile Türkiye’nin bu denklemdeki rolünü tanımlamaktır.

TESPAM’ın gerek küresel akaryakıt piyasalarına gerekse Suriye enerji sektörüne dair önceki çalışmaları, bu raporun analitik zeminini oluşturmaktadır. Rusya’nın benzin ihracat yasağının küresel piyasalara etkilerini ÷lke bazlı kırılğanlık analiziyle ele alan çalışma (TESPAM, 2026a), akaryakıt fiyatlarının oluşum bileşenlerini ve uluslararası kıyaslamasını inceleyen motorin raporu (TESPAM, 2026b), Suriye yukarı havzasının rezerv görünümünü ve açık üretim lisanslarını envanterleyen rapor (TESPAM, 2026c) ile ham petrol fiyatlarının makroekonomik etkilerini ölçen çalışmalar (TESPAM, 2026d; 2026e) burada kurulan çerçevenin taşıyıcı unsurlarıdır. Suriye’de enerjinin bir kalkınma girdisi olmanın ötesinde bir siyasal kaldıraç işlevi gördüğüne dair daha önce ortaya konan çerçeve ise (TESPAM, 2026g), bugünkü tablonun okunmasında doğrudan işlevseldir.

II

2026 KÜRESEL AKARYAKIT ŞOKU: HAM PETROLDEN ÜRÜN PİYASASINA GEÇEN KIRILMA**II.1. Ham petrol eksenini**

2026 yılı, ham petrol piyasası açısından zaten gergin bir yıl olarak açılmıştır. Eylül başı itibarıyla Brent 107,5 dolar/varil seviyesinde işlem görmekte, Hormuz Boğazı üzerinden gerçekleşen akışlar savaş öncesi referans seviyesinin altında seyretmekte, Orta Doğu'daki tesisler gerek doğrudan hasar gerekse lojistik aksama nedeniyle tam kapasitede çalışmamaktadır (OilPrice, 2026). Bu düzey, tek başına bile ithalatçı ülkelerin cari dengesi üzerinde ciddi bir baskı unsurudur; ham petrol fiyatlarındaki artışın makroekonomik geçişkenliğine dair TESPAM analizleri, ithalat bağımlılığı yüksek ekonomilerde bu tür sıçramaların enflasyon ve tarımsal maliyetler üzerinden birkaç kat büyüterek hissedildiğini ortaya koymaktadır (TESPAM, 2026d; TESPAM, 2026e).

II.2. Asıl kırılma: rafinaj darboğazı ve rekor crack marjları

Bununla beraber 2026'yı önceki fiyat şoklarından ayıran unsur, ham petrolün kendisi değil, ham petrolden bitmiş ürüne geçişte oluşan makasın açılmasıdır. Rafinaj marjını gösteren crack spread, ABD Körfezi mazotunda 17 Ağustos 2026'da tarihinde ilk kez 100 dolar/varil eşliğini aşmış; sonrasında 90'lı seviyelere gerilemekle birlikte, pandemi sonrası rekor yılı olan 2022'nin dahi belirgin biçimde üzerinde kalmıştır (RBN Energy, 2026). Avrupa tarafında ICE gasoil crack'i eylül başında 79 dolar/varil ile rekor tazelemiş, eylül-kasım vadeli farkı ton başına 80 dolarlık bir backwardation'a ulaşmıştır (OilPrice, 2026).

Bu tabloyu besleyen yapısal unsur, küresel rafinaj kapasitesinin pandemi yıllarında kalıcı biçimde kapanan tesislerle daralmış olması ve devreye giren yeni kapasitenin bu kaybı telafi edememesidir. Bir başka ifadeyle, sistemde artık "yedek rafinaj kapasitesi" denebilecek bir tampon kalmamıştır; her ilâve mazot varili olağanüstü değerlidir. Stok cephesindeki tablo bu teşhisi doğrulamaktadır: ABD distilat stokları 21 Ağustos 2026 haftasında dördüncü kez üst üste gerileyerek 103 milyon varilin hemen üzerine inmiş; ağustos ayı itibarıyla 1951'den bu yana görülen en düşük seviyeye ulaşmıştır (RBN Energy, 2026).

II.3. Rusya faktörü: rafineri saldırıları, ihracat yasakları ve Karadeniz

Küresel ürün piyasasındaki daralmanın en belirleyici tek kaynağı, Rusya rafinaj sisteminin uğradığı tahribattır. Ukrayna'nın rafinerilere yönelik İHA saldırıları savaşın dördüncü yılında kümülatif olarak üç yüzü aşmış; Rus rafinerilerinin yarından fazlasının hasar gördüğü, rafinaj kapasitesinin ise kaynağına göre yüzde 20 ile yüzde 43 arasında değişen bir bölümünün devre dışı kaldığı bildirilmiştir. Temmuz 2026'da günlük üretim 75-80 bin tona gerilerken iç talebin 115-120 bin ton olması, yaklaşık üçte birlik bir açık anlamına gelmektedir (Rus Akaryakıt Krizi Kayıtları, 2026). Bu açığı kapatmak için Moskova benzin ihracat yasağını uzatmış, mazotta da topyekûn ihracat yasağı gündeme gelmiştir; TESPAM'ın ağustos ayında yayımladığı çalışma, bu yasakların ülke bazlı ithalat kırılma üzerinden nasıl asimetrik bir baskı ürettiğini ayrıntılı biçimde ortaya koymuştu (TESPAM, 2026a).

Karadeniz cephesi tabloyu ağırlaştırmaktadır. Tanker ve terminal hedeflerine yönelik yoğunlaşan saldırılar sonrasında Rusya'nın Don-Azak Kanalı ve Kerç Boğazı üzerinden sivil denizciliği askıya alması, Novorossiysk başta olmak üzere kilit ihraç noktalarında yükleme programlarının bozulması ve ihracat hacimlerinin haftalar boyunca üst üste gerilemesi, hem ham petrol hem de ürün akışlarında öngörülebilirliği ortadan kaldırmıştır. Doğu Akdeniz ve Levant pazarına yıllardır iskontolu Rus ürünü taşıyan koridorun fiilen tıkanması, Suriye açısından doğrudan bir tedarik meselesidir: piyasada ucuz Rus ürünü bulmak artık neredeyse imkânsız hâle gelmiştir.

II.4. Çin'in ihracat kısıtı ve zincirleme etkiler

Buna Çin'in iç arzı koruma refleksiyle ürün ihracat kotalarını daraltması eklenince, Asya kaynaklı arbitraj yükleri de seyrekleşmiş; Goldman Sachs'ın rafinaj marjlarına ilişkin beklentisini iki katına çıkarması bu yapısal darlığın piyasa tarafından da kalıcı okunduğunu göstermiştir (OilPrice, 2026). Zincirleme etkiler, tedarik zincirinin ucundaki ekonomilerde açıkça görülmektedir: Rus ürününe bağımlılığı yüksek Orta Asya ülkelerinde ağustos 2026 itibarıyla akaryakıt fiyatları Tacikistan'da yüzde 12-13, Özbekistan'da yüzde 11-11,5, Kırgızistan'da yüzde 10 oranında yükselmiştir (Rus Akaryakıt Krizi Kayıtları, 2026). Avrupa'da ise mazotun litre fiyatı 2 avronun üzerine yerleşmiştir.

Velhasıl Suriye'de eylül ortasında yaşanan fiyat düzeltmesi, izole bir yerel karar değil; Moskova'dan Pekin'e, Hormuz'dan Karadeniz'e uzanan bir dizi kırılmanın Levant sahiline vuran dalgasıdır. Bu dalgayı Şam'ın idari bir kararla durdurabileceğini varsaymak, meseleyi yanlış yerde aramak demektir.

Tablo 1. 2026 Küresel Ürün Piyasasında Belirleyici Göstergeler

Gösterge	Seviye / Bulgu	Tarih
Brent ham petrol	107,5 \$/varil	2 Eylül 2026
ABD Körfezi mazot crack marjı	Tarihte ilk kez 100 \$/varil eşiği aşıldı; sonrasında 90'lı seviyeler	17 Ağustos 2026
ICE gasoil crack marjı	79 \$/varil ile rekor	Eylül 2026 başı
ICE gasoil Eyl/Kas vade farkı	80 \$/ton backwardation	Eylül 2026 başı
ABD distilat stokları	103 milyon varil; ağustos ayı için 1951'den beri en düşük	21 Ağustos 2026
Rus rafinaj kapasitesi kaybı	Kaynağa göre %20 - %43 devre dışı	Temmuz 2026
Rusya iç arz açığı	75-80 bin ton/gün üretim, 115-120 bin ton/gün talep	Temmuz 2026
Orta Asya'ya yansıma	Tacikistan %12-13, Özbekistan %11-11,5, Kırgızistan %10 artış	Ağustos 2026

Kaynak: RBN Energy (2026); OilPrice (2026); Rus Akaryakıt Krizi Kayıtları (2026). TESPAM tarafından düzenlenmiştir.

III

13 EYLÜL KARARININ ANATOMİSİ

Suriye Enerji Bakanlığı'nın 13 Eylül 2026'da yürürlüğe koyduğu fiyat düzeltmesi, mazotta litre başına 125 liradan 175 liraya, 95 oktan benzinde 152 liradan 195 liraya, 90 oktan benzinde 147 liradan 185 liraya, ev tipi tüpgazda 1.470 liradan 1.600 liraya, sanayi tipi tüpgazda ise 2.350 liradan 2.570 liraya çıkan bir ayarlamayı kapsamaktadır (Enab Baladi, 2026a). Oransal olarak en sert hareket mazottadır ve bu, tesadüf değildir: küresel piyasada rekor kıran kalem tam da orta distilattır.

Tablo 2. 13 Eylül 2026 Fiyat Düzeltmesi (yeni Suriye lirası, litre/adet)

Ürün	Önceki	Yeni	Değişim	Yeni fiyat (\$)
Mazot (litre)	125	175	%40,0	1,31
Benzin 95 oktan (litre)	152	195	%28,3	1,46
Benzin 90 oktan (litre)	147	185	%25,9	1,38
Ev tipi tüpgaz	1.470	1.600	%8,8	11,97
Sanayi tipi tüpgaz	2.350	2.570	%9,4	19,23

Kaynak: Enab Baladi (2026a). Fiyatlar, 2026 başında iki sıfır atılarak yeniden değerlendirilen Suriye lirası cinsindendir.

Bakanlığın gerekçesi iki başlıkta toplanmaktadır. Birincisi, ürün teminindeki küresel maliyetin olağanüstü yükselmesidir. İkincisi ise Baniyas rafinerisinin yaklaşık iki ay sürmesi öngörülen kapsamlı revizyona alınması ve bu dönemde kapasitenin günlük 80 bin varilden 130 bin varile çıkarılmasının hedeflenmesidir; revizyon boyunca ülke, ham petrol işleyip ürün üretmek yerine doğrudan bitmiş ürün ithal etmek zorunda kalmaktadır (Al Jazeera, 2026a). Yani Suriye, küresel ürün piyasasının tarihî darlıkta olduğu tam da o haftada, ürün piyasasına en bağımlı hâline gelmiştir. Zamanlamanın talihsizliği, kararın kendisinden daha belirleyicidir.

Arka plandaki denklem ise daha çetindir. Enerji Bakanı Muhammed el-Beşir'in verdiği rakamlarla ülke günde 102 bin varil üretmekte, buna karşılık ihtiyaç 325 bin varil düzeyinde seyretmektedir (Al Jazeera, 2026a). Aradaki açık, tanım gereği, döviz ödeyerek ithal edilecek bir açıktır. Karşılaştırma için, 2025 yılı boyunca Şam'ın tedarik tablosu Rusya'dan gelen yaklaşık 15,7 milyon varil, Suudi Arabistan'ın kasım ayında sağladığı 1,65 milyon varillik hibe ve dönemsel Irak sevkiyatlarından oluşmaktadır. Ocak, mart, haziran ve kasım aylarında açılan ihalelerin çoğu ise yeterli teklif alamadan sonuçsuz kalmıştır (Shaar, 2026). Bu, Suriye'nin tedarik sorununun fiyattan önce erişim ve güvenilirlik sorunu olduğunu göstermektedir.

Bakanlığın 23 Haziran 2026 tarihli 844 sayılı kararla petrol ürünleri ve maden fiyatlarını belirlemek üzere daimî bir komite kurması, bu kırılganlığın kurumsal düzeyde teşhis edildiğinin işaretidir. Maliye, Ekonomi ve Sanayi bakanlıkları ile Merkez Bankası temsilcilerinin yer aldığı komite, fiyatları küresel piyasa gelişmeleri, maliyetler, döviz kuru ve destek mekanizmaları ışığında düzenli olarak gözden geçirmekle görevlendirilmiştir (SANA, 2026). Eylül düzeltmesi, keyfi bir müdahale değil, bu mekanizmanın ilk ciddi sınavıdır.

Diğer taraftan ÷lkede ham petrolün işlenmesiyle ilgili de sorunlar büyüktür. Rafinaj kapasitesi yetersizdir ve bakanlık bunun önüne geçmek için mobil-rafineri opsiyonlarını gündemde tutmaktadır.

IV

SÜRİYE POMPA FİYATLARI ULUSLARARASI ÖLÇEKTE NEREDE DURUYOR?

Tartışmayı duygudan çıkarıp veriye oturtmanın en dolaysız yolu, karşılaştırmadır. Aşağıdaki tablo, düzeltme sonrası Suriye fiyatlarını aynı tarihlerdeki Türkiye ve Avrupa Birliği verileriyle dolar bazında yan yana koymaktadır.

Tablo 3. Karşılaştırmalı Pompa Fiyatları (Eylül 2026, \$/litre)

Ülke / Bölge	Mazot	Benzin	Not
Suriye	1,31	1,46	13 Eylül düzeltmesi sonrası; benzin 95 oktan
Türkiye	1,83	1,59	11 Eylül; İstanbul Avrupa yakası, 48,53 TL/\$ ile
AB-27 ortalaması	2,35	2,21	7 Eylül; AB Haftalık Petrol Bülteni, vergiler dâhil
Malta (AB'de en ucuz)	1,40	1,55	7 Eylül
Finlandiya / Danimarka	2,87	3,05	AB'de en pahalı mazot ve benzin

Kaynak: Enab Baladi (2026a); GZT (2026); Fuel-Prices.eu (2026). Avro çevrimleri 1,1599 \$/€, lira çevrimleri 48,53 TL/\$ kuru üzerinden TESPAM tarafından hesaplanmıştır.

Tablonun söylediği açıktır. Suriye mazotu, yüzde 40'lık düzeltmenin ardından dahi Türkiye'deki fiyatın yaklaşık yüzde 28, AB-27 ortalamasının ise yaklaşık yüzde 44 altındadır; hatta Avrupa Birliği'nin en ucuz akaryakıt pazarı olan Malta'nın bile gerisinde kalmaktadır. Benzin tarafında da tablo benzerdir. Dolayısıyla "fahiş fiyat" iddiası, uluslararası kıyas karşısında dayanak bulmamaktadır.

IV.1. Gerilimin dürüstçe çözülmesi: ucuz fiyat, ağır yük

Ne var ki burada, üstü örtülmemesi gereken bir gerilim vardır ve bu raporun tutumu bu gerilimi açıkça çözmektir. Nominal fiyatın uluslararası ölçekte ucuz olması, o fiyatın Suriye hanesi için hafif olduğu anlamına gelmeyecektir. Fiyatın ağırlığını belirleyen şey mutlak düzey değil, gelire oranıdır. Bir Avrupa hanesi litresi 2,35 dolar olan mazotu aylık gelirinin küçük bir bölümüyle karşılarken, temel ulaşım ve ısınma giderleri dahi güvence altında olmayan bir Suriye hanesi litresi 1,31 dolarlık mazotta çok daha sert bir daralma yaşamaktadır. Nitekim Haseke'den Kamışlı'ya yolculuk ücretinin 300 liradan 500 liraya çıkması, artışın hane bütçesine tek kalem olarak değil, zincirleme biçimde yansıdığını göstermektedir (Enab Baladi, 2026a).

Bu iki doğru birbirini iptal etmeyecek aksine birbirini tamamlayacaktır. Suriye'nin akaryakıt fiyatı yüksek değildir; lakin Suriye'nin geliri düşüktür. Bu teşhis, politika tercihini de kendiliğinden belirlemektedir: fiyatı yapay biçimde bastırmak, teşhisi olmayan bir ilaçtır ve yan etkisi yatırım kapasitesinin tüketilmesidir. Doğru müdahale, fiyatın kendisine değil, fiyatı karşılayamayan haneye yönelmelidir.

V

YAPISAL KISITLAR: FİYAT NEDEN “İSTENİNCE” DÜŞMÜYOR?

V.1. Yukarı havza: henüz başlamış bir süreç

Suriye'nin petrol sektörüne dönük girişimleri, yeni rejimin kurulmasının ardından ancak son aylarda somut bir zemine oturmuştur. Ocak 2026'da Deyrizor sahalarının merkezî yönetim denetimine geçmesi, Ocak sonunda Rmeylan ve Süveydiye'nin SPC'ye devredilmesi, Ağustos 2026'da Rmeylan kompleksinin 25 yıllık üretim paylaşım sözleşmesiyle uluslararası bir operatöre verilmesi ve EL-WARD saha grubu için uluslararası ihaleye çıkılması, hepsi birkaç aylık bir zaman diliminin ürünüdür (TESPAM, 2026c). Bu, sektörün sıfırdan değil ama uzun bir kesintinin ardından yeniden kurulduğu anlamına gelmektedir.

Mamafih yukarı havzada zamanın kanunları serttir. Bir sahanın ihaleye çıkmasıyla ilk ilâve varilin akması arasında, en iyimser senaryoda dahi sözleşme müzakeresi, teminat ve finansal kapanış, saha değerlendirmesi, kuyu rehabilitasyonu ve yüzey tesisi yatırımı basamakları vardır. Mevcut üretimi yaklaşık 10 bin varil/gün olan bir saha grubunun rehabilitasyon sonrasında 100 bin varil/gün mertebesine taşınması teknik olarak mümkündür; ancak bu, aylarla değil yıllarla ölçülen bir programdır. Nihayetinde bugünün pompa fiyatı, üç yıl sonra devreye girecek üretimden fayda göremeyecektir.

V.2. Rafinaj: iki tesisin taşıdığı bir ülke

Suriye'nin rafinaj kapasitesi esasen Baniyas ve Humus tesislerine dayanmaktadır ve her ikisi de uzun yılların bakım açığını taşımaktadır. Baniyas'ın kapasitesini 80 bin varilden 130 bin varile çıkaracak revizyon doğru bir karardır; fakat revizyon süresince ülkeyi ürün ithalatına mahkûm etmesi, kararın maliyetini bugüne yüklemektedir. Kaldı ki yeni rafineri kurmak — ki Şam bu yönde ihale hazırlıkları yürütmektedir — milyarlarca dolarlık sermaye, uzun tedarik süreleri ve en az beş yıllık bir inşa takvimi demektir. Rafinaj, sabır isteyen bir sanayidir.

V.3. Tedarik ve finansman zinciri: asıl darboğaz

Suriye'nin akaryakıt tedarikindeki asıl kısıt, çoğu zaman sanıldığı gibi fiyat değil, işlemin kendisidir. Uluslararası ürün ticareti akreditif, muhabir bankacılık ilişkisi, performans teminatı, gemi sigortası ve tanınmış bir alıcı kredi geçmişi üzerine kuruludur. Yaptırım rejiminin fiilen sona ermesi — ABD'nin 24 Ağustos 2026'da Suriye'yi terörü destekleyen ülkeler listesinden çıkarmasıyla birlikte — hukuki engeli kaldırmıştır; fakat bankaların risk iştahı hukuki değişikliği gecikmeli izlemektedir (Security Council Report, 2026). Muhabir bankacılık ilişkilerinin yeniden kurulması, uyum birimlerinin ülke risk notunu güncellemesi ve tüccarların Suriye'yi rutin karşı taraf olarak kabul etmesi aylar alacaktır. 2025 boyunca açılan ihalelerin teklifsiz kapanması bu gecikmenin kanıtıdır (Shaar, 2026).

Buna döviz kısıtı eklenmelidir. Ürün ithalatı peşin veya kısa vadeli ödeme isteyecektir; ülkenin döviz kaynakları ise ihracat gelirinden çok hibe, havale ve sınırlı sermaye girişine dayanmaktadır. Dolayısıyla Şam, hem pahalı bir piyasadan hem de yüksek risk primiyle alım yapmak durumundadır. Küresel piyasada mazotun zaten rekor crack marjıyla işlem gördüğü bir

konjonktürde, alıcının kredibilite primini de ödediği düşünülürse, Suriye'nin fiilî tedarik maliyeti gösterge fiyatların bir miktar üzerindedir.

V.4. Kamu maliyesinin dar geçidi

Nihayet, kamu maliyesi tarafında manevra alanı da dardır. Katar ve Suudi Arabistan gibi ülkelerden alınacak borçla piyasa fiyatının altında ürün arz etmek, kâğıt üzerinde en kolay çözümdür; fakat bu, bugünün toplumsal gerilimini yarının borç servisine devretmekten başka bir şey değildir. Hibe niteliğindeki destekler bir defaya mahsus nefes aldırır; lakin borçla finanse edilen sübvansiyon ise kalıcı bir yükümlülük yaratır ve tam da yeniden inşa yatırımlarının finansman kapasitesini daraltır. Velhasıl ülke, gelecekteki üretim ve rafinaj yatırımlarını finanse etmek için ihtiyaç duyduğu borçlanma kapasitesini, bugünkü tüketimi ucuzlatmak için harcama riskiyle karşı karşıyadır.

VI

ELEKTRİK TARİFESİ DENEYİMİNİN ÖĞRETTİKLERİ

Suriye bu tartışmayı ilk kez yaşamamıştır. 30 Ekim 2025'te yürürlüğe giren dört kademeli elektrik tarifiesi, tam da aynı mantıkla — maliyet yansıtma ve sürdürülebilirlik gerekçesiyle — hayata geçirilmiş; kademe fiyatları kilovatsaat başına yaklaşık 0,055 dolardan 0,164 dolara uzanan bir bantta belirlenmiştir. Bakanlığın gerekçesi, sektörün yıllık yaklaşık 1 milyar dolarlık zararındır. Sonuç ise sert olmuştur: ankete katılanların yüzde 75'i yeni faturalardan memnuniyetsizliğini bildirmiş, 29-30 Ocak 2026'da protestolar yaşanmış ve tarife toplumsal meşruiyet açısından ağır bir sınavdan geçmiştir (Enab Baladi, 2026b).

Bu tecrübeden çıkarılması gereken ders çift yönlüdür ve her iki yönü de söylemek gerekir. Birincisi: maliyetin altında satış, sektörü fizikî olarak çökerten bir mekanizmadır; elektrikte yıllık 1 milyar dolarlık zarar, bakım yapılamayan şebeke, devreye alınamayan kapasite ve uzayan kesinti süreleri demektir. İkincisi: maliyet yansıtmanın sosyal koruma tasarımı olmadan uygulanması, ekonomik olarak doğru kararı siyasî olarak sürdürülemez kılar. Elektrikte yapılan hata, tarifenin yükseltilmesi değil, hedefli koruma mekanizmasının tarifeye eşzamanlı ve görünür biçimde kurulmamış olmasıdır.

Akaryakıtta aynı hatanın tekrarlanmaması, kararın geri alınmasıyla değil, kararın yanına sosyal bileşenin eklenmesiyle mümkündür. Geri adım atıp piyasa fiyatının altında satışa dönmek, elektrikte yaşanan zararın akaryakıtta — üstelik döviz cinsinden — tekrarı olacaktır; ki bu, günü kurtarmak için geleceğinden vazgeçmek anlamına gelmektedir.

VII

SOKAKTAKİ ÖFKENİN SİYASAL EKONOMİSİ: EŞZAMANLILIĞIN ANLAMI

Fiyat kararının yarattığı tepkinin, ülkenin kuzeydoğusunda halihazırda yükselen bir gerilim dalgasıyla aynı günlere denk gelmesi, tabloyu niteliksel olarak değiştirmektedir. Ocak ayındaki entegrasyon mutabakatının ardından devlet güvenlik yapısına katılan Sipan Hizni (Sami Şeymus Hiso), Haseke yakınlarında kaçırılarak öldürülmüş; cenazenin ardından Haseke’de başlayan gösteriler 12 Eylül Cuma günü Kobani’ye sıçramış, ardından Kobani cezaevinde çıkan olaylarda çok sayıda tutuklu hayatını kaybetmiştir (Jerusalem Post, 2026; Al Jazeera, 2026b). Olayın hemen ertesinde Mazlum Abdi’nin Kobani’ye gitmesi ve Savunma Bakan Yardımcısı Sipan Hemo’nun “sabır gösterin, fitneye davetiye çıkarmayın” çağrısı, krizin yönetiminde sorumluluk refleksinin çalıştığını göstermektedir.

Burada altı çizilmesi gereken husus şudur: SDG’nin 25 Ağustos 2026’da resmen feshedilip birliklerini Suriye ordusuna katması, ülkenin son yirmi yılda attığı en stratejik adımdır (Security Council Report, 2026). Böyle bir entegrasyonun ilk haftaları, tanım gereği kırılgandır; her münferit suç, her tahrik, her yanlış yönetilen olay, sürecin tümünü tartışmaya açma potansiyeli taşıyacaktır. Akaryakıt zammının tam da bu haftaya denk gelmesi, kendiliğinden bir tesadüf olabilir; fakat iki dalganın birleştirilerek tek bir “yönetilemeyen ülke” anlatısına dönüştürülmesi tesadüf değildir.

Nitekim gösterilerin yoğunlaştığı güzergâhlar da manidardır. Haseke güneyinde el-Kharafi yolu, el-Şeddadi yakınındaki “47” bölgesi, Rakka kırsalındaki Deyrizor–Halep uluslararası yolu ve Halep–Türkiye karayolu; yani ülkenin ham petrolünün, ürününün ve ticaretinin damarları (Enab Baladi, 2026a; Al Jazeera, 2026a). Ham petrol tankerlerinin geçişinin engellenmesi, protestonun ekonomik talepten öteye geçip arz zincirini hedef alan bir araca dönüştüğü noktadır. Bir ülkede akaryakıt pahalı diye tankerin yolunu kesmek, ertesi hafta akaryakıtın bulunamamasıyla sonuçlanır. Bu, itirazın kendi amacını yiyen bir biçimdir.

VIII**İSTİKRARSIZLIĞIN STRATEJİK FAYDALANICISI**

Bir gelişmenin kime yaradığını sormak, komplo üretmek değil, stratejik analizin temel yöntemidir. Suriye’de merkezî otoritenin güçlenmesinden, silahlı yapıların tek çatı altında toplanmasından, yaptırımların kalkmasıyla birlikte sermaye girişinin hızlanmasından ve Türkiye ile kurulan enerji-güvenlik ekseninin derinleşmesinden rahatsız olan aktör, aynı zamanda bu süreçlerin her birine fiilen müdahale etmiş olan aktördür.

Bu tespit soyut değildir. İsrail, 18 Ağustos 2026’da İdlib’deki Ebu Duhur hava üssünü, açıkça “Türk unsurlarının konuşlanma ihtimali” gerekçesiyle vurmuş; Şam bu saldırıyı egemenlik ihlali olarak kınamış, ABD’nin arabuluculuğunda 24 Ağustos’ta Ürdün’de gerginliği azaltma görüşmeleri yapılmıştır (Security Council Report, 2026). Aralık 2024’ten bu yana Suriye topraklarına yönelik yüzlerce askerî giriş kaydedilmiş; Süveyda’da yaşanan süreç ise merkezî devletin otoritesini aşındıran bir yerelleşme çizgisinin dışarıdan nasıl beslenebildiğini göstermiştir.

Bu tablo içinde enerji, kaldıraçların en ucuzu ve en etkilisidir. Zira enerji fiyatı, hiçbir siyasî mobilizasyona ihtiyaç duymadan, doğrudan hanenin mutfağına dokunur; kimliğe, mezhebe ya da bölgeye bakmaksızın herkesi aynı anda etkiler; ve tepkiyi meşru bir ekonomik talep kılığında örgütler. Dolayısıyla bir ülkeyi dışarıdan istikrarsızlaştırmak isteyen için akaryakıt, silahtan daha verimli bir araçtır.

Buradan çıkarılacak sonuç, sokaktaki vatandaşın talebini gayrimeşru ilan etmek değildir; olamaz da. Çıkarılacak sonuç şudur: haklı bir talep, yanlış bir yöntemle dile getirildiğinde, talebi dile getirenin değil, ülkenin zayıflamasını isteyen hanesine yazılır. Yol kapatmak, tanker durdurmak ve üretimi felce uğratmak; yatırımcıyı ürkütür, finansmanı soğutur, sigorta primlerini yükseltir, ihale takvimlerini erteletir ve nihayetinde fiyatı düşürmeyi mümkün kılacak yegâne şeyi — arz kapasitesinin büyümesini — geciktirir. İstikrarsızlık, pahalılığın çaresi değil, sebebidir.

Bu nedenle bu rapor, sükûnet çağrısını bir temenni olarak değil, iktisadî bir zorunluluk olarak kaydeder. Suriye halkının bugün ihtiyaç duyduğu şey, itirazından vazgeçmesi değil; itirazını, ülkeyi hedef alanların işine yaramayacak bir zeminde, kurumsal kanallar üzerinden ve üretim zincirine zarar vermeden sürdürmesidir.

IX**DENGESİZLİĞİ ÇÖZMENİN YOL HARİTASI****IX.1. Kısa vade (0–6 ay): acıyı yönetmek, arzı kesintisiz tutmak**

Kısa vadenin amacı fiyatı düşürmek olamaz; çünkü fiyatı belirleyen küresel değişkenler üzerinde Şam'ın etkisi yoktur. Kısa vadenin amacı, fiyat şokunun en kırılğan kesim üzerindeki etkisini soğurmak ve arzın fizikî sürekliliğini güvence altına almaktır. Bu bağlamda aşağıdaki adımlar atılabilecektir:

- ◆ Geniş tabanlı fiyat sübvansiyonu yerine, akıllı kart altyapısı üzerinden hedefli ve miktar sınırlı destek: kırılğan haneye aylık belirli litrenin indirimli tahsisi, bu sınırın üzerindeki tüketimin tam maliyetten fiyatlanması. Böylece hem sosyal koruma sağlanır hem de zenginin tüketimini devletin finanse etmesi önlenir. Tabii bunun için ülkedeki dağıtım sisteminin de modernizasyonu elzemdir.
- ◆ Toplu taşıma ve tarımsal sulama için ayrıştırılmış mazot rejimi; zira akaryakıt artışının hane bütçesine asıl geçişi ulaşım ücreti ve gıda fiyatı üzerinden olmaktadır.
- ◆ Fiyat oluşum formülünün — ürün maliyeti, navlun, sigorta, dağıtım payı, vergi ve kur bileşenleri ayrı ayrı — kamuoyuna aylık olarak açıklanması. Şeffaflık, fiyatın kendisini ucuzlatmaz; fakat fiyatın keyfi olduğu algısını ortadan kaldırır ki bugünkü tepkinin önemli bir bölümü bu algıdan beslenmektedir.
- ◆ Stratejik ürün stoğunun asgari otuz günlük tüketime çıkarılması ve depolama kapasitesinin acilen envanterlenmesi; zira tedarik zincirinin en zayıf halkası fiyat değil, süreklilik riskidir.
- ◆ Yol kapatma ve tanker engelleme eylemlerinin, güç kullanımıyla değil, muhatap alma ve müzakere yoluyla çözülmesi; kuzeydoğuda entegrasyon sürecinin kırılğanlığı dikkate alındığında her sert müdahalenin siyasî maliyeti ekonomik faydasını aşacaktır.

IX.2. Orta vade (6–24 ay): arzı büyütmek, finansmanı normalleştirmek

- ◆ Baniyas revizyonunun takvimden sapmadan tamamlanması ve kapasitenin 130 bin varil/güne çıkarılmasıyla ürün ithalat bağımlılığının yapısal olarak azaltılması; Humus tesisinin ise güvenilirlik odaklı bir rehabilitasyon programına alınması.
- ◆ EL-WARD saha grubu ihalesi başta olmak üzere açık lisans süreçlerinin hızla sonuçlandırılması ve mevcut kuyuların rehabilitasyonuna öncelik verilmesi; zira yeni keşiften önce, mevcut sahalardaki atıl kapasitenin geri kazanılması en kısa geri dönüşlü yatırımdır (TESPAM, 2026c).
- ◆ Artan üretimler ile birlikte mobil rafineri kapasiteleri ile rafinaj kabiliyetlerinin daha da arttırılması.
- ◆ Muhabir bankacılık ilişkilerinin yeniden tesisi için hedefli bir program: uluslararası uyum standartlarına uygun bir devlet alıcı kuruluşunun kurumsallaştırılması, bağımsız denetimden geçmiş mali tablolar, ve ilk aşamada güvenilir bir üçüncü ülke bankası üzerinden yapılandırılmış akreditif hattı.

- ◆ Tedarikte tek kaynağa bağımlılığın kırılması: Körfez, Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz kaynaklarını içeren çok tedarikçili bir çerçeve sözleşme mimarisi; spot alım yerine dönemsel vadeli kontratlarla fiyat oynaklığının yumuşatılması.
- ◆ Hibe ve imtiyazlı kredilerin tüketim sübvansiyonuna değil, rafinaj ve dağıtım altyapısı ile stok kapasitesine yönlendirilmesi. Bu ayırım, bugünkü politika tercihlerinin belki de en kritik olanıdır.
- ◆ Kaçakçılığın ve kayıt dışı ürün akışının bastırılması; 2025 verilerinde günlük tüketimin dikkate değer bir bölümünün kayıt dışı kanallardan karşılandığı görülmektedir ki bu, hem kamu gelirini aşındırmakta hem de resmî fiyatın algısını bozmaktadır (Shaar, 2026).

IX.3. Uzun vade (2–10 yıl): yapısal bağımsızlık

- ◆ Üretimin 102 bin varil/gün seviyesinden, sahaların rehabilitasyonu ve yeni geliştirmelerle kademeli olarak iç talebi karşılayacak düzeye taşınması; bu hedef, gerçekçi bir program dâhilinde on yıllık bir ufuk gerektirir.
- ◆ Yeni rafinaj kapasitesinin kurulması ve ürün kompozisyonunun iç talebe göre optimize edilmesi; özellikle mazot verimini artıran hidrokraking yatırımlarının önceliklendirilmesi.
- ◆ Elektrik üretiminde doğal gaz ve güneşin payının artırılarak mazotla üretim yapan dağınık jeneratör ekonomisinin tasfiyesi; zira Suriye’de akaryakıt talebinin bir bölümü, doğrudan elektrik yokluğunun türevidir. Elektrik arzı düzeldikçe mazot talebi ve dolayısıyla fiyat baskısı kendiliğinden gerileyecektir.
- ◆ Enerji verimliliği ve toplu taşıma altyapısına yönelik yapısal program; talep tarafındaki her kalıcı tasarruf, arz tarafındaki yatırımdan daha ucuzdur.
- ◆ Bölgesel entegrasyon: boru hatları, elektrik enterkonneksiyonu ve ortak depolama kapasitesi yoluyla Suriye’nin Doğu Akdeniz enerji mimarisinde tedarik alan değil aynı zamanda transit ve işleyen bir aktör hâline gelmesi (TESPAM, 2026f).

Tablo 4. Politika Matrisi: Vade, Araç ve Beklenen Etki

Vade	Öncelikli araç	Beklenen etki
0–6 ay	Akıllı kartla hedefli ve miktar sınırlı destek; fiyat formülünde şeffaflık; stratejik stok	Sosyal şokun soğurulması, arz sürekliliği, algı yönetimi
0–6 ay	Toplu taşıma ve sulama için ayrıştırılmış mazot rejimi	Gıda ve ulaşım enflasyonunun sınırlandırılması
6–24 ay	Baniyas revizyonunun tamamlanması; Humus rehabilitasyonu	Ürün ithalat bağımlılığının yapısal azalması
6–24 ay	Lisans ihalelerinin sonuçlandırılması, kuyu rehabilitasyonu	Kısa geri dönüşlü üretim artışı
6–24 ay	Muhabir bankacılık ve akreditif hattının kurulması	Tedarik maliyetinde risk priminin düşmesi
2–10 yıl	Yeni rafinaj kapasitesi ve hidrokraking yatırımı	Ürün kompozisyonunun iç talebe uyumu

Vade	Öncelikli araç	Beklenen etki
2-10 yıl	Gaz ve güneş temelli elektrik arzı	Jeneratör kaynaklı mazot talebinin tasfiyesi
2-10 yıl	Bölgesel entegrasyon ve transit rol	Enerji güvenliğinin kalıcı zeminine oturması

Kaynak: TESPAM değerlendirmesi.

X**TÜRKİYE’NİN ROLÜ**

Suriye’nin bu dönemeci en az hasarla dönebilmesi bakımından Türkiye, yalnızca komşu bir ülke değil; arz, altyapı, finansman, teknik kapasite ve siyasî güvence başlıklarının tamamında eşzamanlı katkı sunabilen yegâne aktördür. Bunun somut karşılığı zaten sahada mevcuttur.

Türkiye’den Suriye’ye sağlanan yıllık yaklaşık 2 milyar metreküplük doğal gaz, ülkede yaklaşık 1.300 megavatlık elektrik üretimine imkân tanımaktadır. Kuzey Suriye’de yedi dağıtım merkezi üzerinden günlük yaklaşık 210 megavatlık elektrik verilmekte, uzun vadede bu kapasitenin 700–800 megavata çıkarılması hedeflenmektedir. Kilis’ten Halep istikametine tamamlanan doğal gaz boru hattı bağlantısı, 400 kilovoltluk iletim hattı ve Reyhanlı–Harem arasındaki takviye hattı, Karpowership’in yaklaşık 800 megavatlık yüzer santral kapasitesiyle birlikte, kısa vadede en hızlı devreye alınabilir arz seçeneklerini oluşturmaktadır. Katar–Türkiye–ABD konsorsiyumunun dört ayrı noktada 4.000 megavat gaz türbini ve 1.000 megavat güneş kapasitesi için öngördüğü yaklaşık 7 milyar dolarlık yatırım programı ise, gerçekleşmesi hâlinde Suriye’nin elektrik ihtiyacının yarısından fazlasını karşılayabilecek ölçekte (Anadolu Ajansı, 2026).

Bu tablonun akaryakıt fiyatlarıyla bağı doğrudandır. Zira Suriye’de mazot talebinin dikkate değer bir bölümü, şebekeden elektrik alamayan hanelerin ve işletmelerin jeneratöre yönelmesinden doğmaktadır. Elektrik arzındaki her kalıcı iyileşme, mazot talebini ve dolayısıyla ithalat faturasını doğrudan azaltır. Bir başka ifadeyle Türkiye’nin elektrik ve gaz katkısı, yalnızca bir enerji kalemi değil; akaryakıt piyasasındaki baskıyı hafifleten bir talep yönetimi aracıdır.

Türkiye’nin sunabileceği katkı bununla sınırlı değildir. Rafinaj ve dağıtım tarafında yerleşik bir sanayi tecrübesi, akaryakıt dağıtım ve depolama standartlarında kurumsal birikim, boru hattı ve enterkonneksiyon işletmeciliğinde uzun yıllara dayanan kapasite ve — belki de en kritiği — Suriye’ye ürün tedarik edebilecek lojistik yakınlık mevcuttur. Türk limanlarından Suriye sahiline yapılacak kısa mesafeli sevkiyat, uzak kaynaklardan yapılacak alımlara kıyasla hem navlun hem de tedarik süresi açısından belirgin avantaj sağlar. Ayrıca akaryakıt fiyatlarının oluşum bileşenlerine ve eşel mobil benzeri mekanizmalara dair Türkiye tecrübesi, Suriye’nin kurduğu daimî fiyat komitesi için doğrudan aktarılabilir bir yöntem birikimidir (TESPAM, 2026b).

Nihayetinde Türkiye’nin Suriye’deki konumu, bölgedeki diğer aktörlerinkinden yapısal olarak farklıdır: Türkiye’nin çıkarı, istikrarlı, merkezî otoritesi güçlü, üreten ve ticaret yapan bir Suriye’dir. Kırılğan, parçalı ve kaynaklarını kontrol edemeyen bir Suriye, Türkiye için ne güvenlik ne ekonomi bakımından bir kazanım oluşturur. Bu asimetri, Ankara’nın Şam ile kuracağı iş birliğini diğer bütün seçeneklerden ayıran temel unsurdur.

XI**SONUÇ: SÜKÛNET, SABIR VE GAYRET**

Suriye, tam da düştüğü yerden kalkmaya çalıştığı bir eşikte durmaktadır. Silahlı yapıların tek çatı altında toplanması, yaptırım rejiminin sona ermesi, petrol sahalarının merkezî yönetime dönmesi ve uluslararası lisans süreçlerinin başlaması, birkaç ay içinde art arda gerçekleşen ve on beş yıllık yıkımın ardından kolay kolay tekrarlanamayacak stratejik kazanımlardır. Bu kazanımların her biri, bir güven ortamına yaslanmaktadır; ve güven, yatırımın da finansmanın da tek gerçek teminatıdır.

Akaryakıt fiyatlarındaki artış gerçektir, yükü ağırdır ve vatandaşın itirazı anlaşılardır. Fakat bu artış, ne Şam'ın tercihidir ne de idari bir kararla geri alınabilecektir. Kaynağı, ürün piyasasının 2026'da yaşadığı tarihî daralma; Rus rafinaj sisteminin çökmesi, Karadeniz'in fiilen kapanması, Hormuz'un gerginleşmesi ve stokların yetmiş yılın en düşük seviyesine inmesidir. Bu tabloda Suriye, dünyanın büyük bölümünden hâlâ ucuz akaryakıt satmaktadır; sorun fiyatın yüksekliği değil, gelirin düşüklüğüdür. Doğru cevap da bu nedenle fiyatı bastırmak değil, haneyi hedefli biçimde korumak ve arz kapasitesini büyötmektir.

Elektrik tarifiesi tecrübesi, maliyetin altında satışın nereye vardığını göstermiştir: yıllık bir milyar dolarlık zarar, bakımsız şebeke, uzayan kesintiler. Aynı yolun akaryakıtta — üstelik döviz cinsinden — tekrarlanması, bugünkü öfkeyi birkaç ay yatıştırırken, ülkenin önümüzdeki on yıllık yatırım kapasitesini tüketecektir. Günü kurtarmak için gelecekte vazgeçmek, hiçbir toplumun ödeyebileceği bir bedel değildir.

Kaldı ki uzun süreli, yoğun ve arz zincirini hedef alan bir karışıklığın yegâne kazananı, Suriye'nin toparlanmasını kendi güvenlik doktrinine aykırı gören aktördür. Yol kapatmak yatırımı kaçıır, tanker durdurmak arzı azaltır, kaosu sürdürmek finansmanı soğutur; ve bunların hepsi, bir yıl sonra akaryakıtın daha da pahalı olması demektir. İstikrarsızlık pahalılığın çaresi değil, doğrudan sebebidir.

Bu itibarla Suriye halkına, sivil toplumuna ve kanaat önderlerine düşen; itirazından vazgeçmek değil, itirazını ülkenin damarlarını kesmeyen bir zeminde sürdürmektir. Yönetime düşen; fiyat kararını şeffaf biçimde izah etmek, kırılğan haneyi hedefli olarak korumak, arz sürekliliğini güvence altına almak ve bu sürecin geçici olduğunu somut takvimlerle göstermektir. Bölgenin sorumlu aktörlerine, başta Türkiye'ye düşen ise; elektrik ve gaz arzından tedarik finansmanına, rafinaj kapasitesinden teknik danışmanlığa kadar uzanan katkıyı, Suriye'nin bu geçiş dönemini en az hasarla atlatmasını sağlayacak biçimde hızlandırmaktır.

Velhasıl bugün Suriye'nin ihtiyaç duyduğu şey üç kelimedede toplanmaktadır: sükûnet, sabır ve gayret. Sükûnet, kazanımları korumak için; sabır, hiçbir enerji altyapısının bir mevsimde kurulmadığını bilmek için; gayret ise bu dönemi mümkün olan en kısa sürede geride bırakmak için gereklidir.

KAYNAKÇA

- Al Jazeera. (2026a, 14 Eylül). Protests break out across Syria over fuel price increases. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/14/protests-break-out-across-syria-over-fuel-price-increases>
- Al Jazeera. (2026b, 12 Eylül). At least seven killed in fire at prison in northern Syria. <https://www.aljazeera.com/news/2026/9/12/at-least-seven-killed-in-fire-at-prison-in-northern-syria>
- Anadolu Ajansı. (2026). Suriye enerji krizinde yeni dönem: Türkiye'nin stratejik rolü. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/suriye-enerji-krizinde-yeni-donem-turkiyenin-stratejik-rolu/3643959>
- Enab Baladi. (2026a, Eylül). Fuel price hike sparks protests in eastern Syria. <https://english.enabbaladi.net/archives/2026/09/fuel-price-hike-sparks-protests-in-eastern-syria/>
- Enab Baladi. (2026b, Şubat). Soaring electricity bills: Power costs squeeze Syrians and test the new government. <https://english.enabbaladi.net/archives/2026/02/soaring-electricity-bills-power-costs-squeeze-syrians-and-test-the-new-government/>
- Fuel-Prices.eu. (2026, 7 Eylül). Fuel and gas prices in Europe (AB Haftalık Petrol Bülteni verileri). <https://www.fuel-prices.eu/>
- GZT. (2026, 11 Eylül). Güncel akaryakıt fiyatları: Benzin, motorin ve LPG. <https://www.gzt.com/ekonomi/>
- Jerusalem Post. (2026, Eylül). Prisoners protest in Syria's Kobani after Kurdish soldier's murder. <https://www.jpost.com/middle-east/article-908423>
- OilPrice. (2026, 2 Eylül). Diesel cracks hit record highs as global fuel squeeze deepens. <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Diesel-Cracks-Hit-Record-Highs-as-Global-Fuel-Squeeze-Deepens.html>
- RBN Energy. (2026). Basket case – The \$100/bbl diesel crack, or how 2026 exposed the fragility of global refining. <https://rbnenergy.com/daily-posts/blog/100bbl-diesel-crack-or-how-2026-exposed-fragility-global-refining>
- Rus Akaryakıt Krizi Kayıtları. (2026). 2025–2026 Rus akaryakıt krizi kronolojisi: IEA, Ukrayna Genelkurmay Başkanlığı ve Rus basını verilerine dayalı derleme. https://en.wikipedia.org/wiki/2025%E2%80%9932026_Russian_fuel_crisis
- SANA. (2026, 23 Haziran). Enerji Bakanlığında petrol ürünleri ve maden fiyatları için daimî komite kararı (844 sayılı karar). <https://sana.sy/tr/syria/2305501/>
- Security Council Report. (2026, Eylül). Syria: Monthly forecast. <https://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2026-09/syria-95.php>
- Shaar, K. (2026). Syria oil imports 2025: Beyond Iran, Russia and Saudi supply. Syria in Figures. <https://karamshaar.com/syria-in-figures/syria-oil-imports-2025-beyond-iran/>
- TESPAM. (2026a, 1 Ağustos). Rusya'nın benzin ihracat yasağını uzatması ve küresel akaryakıt piyasalarına etkileri: Ülke bazlı ithalat riski, kırılabilirlik analizi ve Türkiye değerlendirmesi. Ankara: TESPAM. <https://www.tespam.org/rusyanin-benzin-ihracat-yasagini-uzatmasi-ve-kuresel-akaryakit-piyasalarina-etkileri/>
- TESPAM. (2026b, 16 Ağustos). Motorinde kademeli ÖTV düzenlemesi: Akaryakıt fiyatlarının oluşumu, eşel mobil sistemi, uluslararası kıyaslama ve hazine etkisi üzerine bir değerlendirme. Ankara: TESPAM. <https://www.tespam.org/motorinde-kademeli-otv-duzenlemesi-akaryakit-fiyatlarinin-olusumu-esel-mobil-sistemi-uluslararasi-kiyaslama-ve-hazine-etkisi-uzerine-bir-degerlendirme/>
- TESPAM. (2026c). Syria (Upstream) gelişmeler raporu: Bölgesel rezerv görünümü, açık üretim lisansları ve Türk yatırımcıları için fırsatlar envanteri. Ankara: TESPAM. <https://www.tespam.org/syria-upstream-gelistmeler-raporu-bolgesel-rezerv-gorunumu-acik-uretim-lisanslari-ve-turk-yatirimcilari-icin-firsatlar-envanteri/>
- TESPAM. (2026d). Ham petrol fiyatlarının küresel ve Türkiye ekonomisi üzerindeki etkileri. Ankara: TESPAM. <https://www.tespam.org/ham-petrol-fiyatlarinin-kuresel-ve-turkiye-ekonomisi-uzerindeki-etkileri/>
- TESPAM. (2026e). Ham petrol (Brent) fiyat artışlarının Türkiye tarım sektörü üzerindeki etkileri. Ankara: TESPAM. <https://www.tespam.org/ham-petrol-brent-fiyat-artislarinin-turkiye-tarim-sektoru-uzerindeki-etkileri/>

TESPAM. (2026f). Güney Kıbrıs doğalgazında Kronos sahası ve Mısır güzergâhı: Üretim projeleri, ihracat rotaları, yapılabirlik, diğer sahalar, hak ihlalleri ve Suriye boyutu üzerine genişletilmiş bir değerlendirme. Ankara: TESPAM. <https://www.tespam.org/guney-kibris-dogalgazinda-kronos-sahasi-ve-misir-guzergahi-uretim-projeleri-ihracat-rotalari-yapilabilirlik-diger-sahalar-hak-ihlalleri-ve-suriye-boyutu-uzerine-genisletilmis-bir-degerlendirme/>

TESPAM. (2026g). Suriye’de güncel gelişmeler ışığında yeni dinamikler ve enerji kaldırıcı. Ankara: TESPAM. <https://www.tespam.org/suriyede-guncel-gelismeler-isiginda-yeni-dinamikler-ve-enerji-kaldiraci/>